

Πάθη της λευκής σελίδας

ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΡΟΥΣΣΟΥ

Στο σύγχρονο ποιητικό τοπίο η τάση για δραματική κοινωνικά-επιτελεστική ποίηση συνυπάρχει με την τάση επιστροφής στην ατομικότητα ως έκφραση του ασύμπτωτου κοινωνίας-ατόμου, συνθήκη που δεν αναοτέλλει την παραγωγή ποίησης, ούτε πάντοτε σημαίνει απόλυτη απόσυρση στο ιδιωτικό χωρίς αναγωγή στο συλλογικό. Τέτοια εξισορρόπηση επιχειρεί η Δήμητρα Κωτούλα. Την πρώτη συλλογή της *Τρεις νότες για μια μουσική* του 2004, στις απαρχές διαμόρφωσης του σύγχρονου πολυδύναμου ποιητικού πεδίου, ακολούθησε το 2017 η *Επίμονη αφήγηση*. Η Κωτούλα αφού πέρασε από το φίλτρο του ατομικού τόπου και χρόνου ή αλλιώς τη χώρα και την ιστορία της, διυλίζοντας το περιστασιακό ώστε να μπορεί να γίνει καθολικό, φέρνει ξανά στο προσκήνιο το «βεβαρυμένο» εν γένει λυρικό στοιχείο και την προβληματική για την παραγωγή και τον ρόλο της ποίησης.

Με τον υπότιτλο η συλλογή εντάσσεται στη θεματική-σύνδρομο της λευκής σελίδας, διαρκώς επανερχόμενη ως αυτοαναφορικότητα, πρό(σ)κληση και αναμέτρηση με τις λέξεις και τον εαυτό: από την α-δυνατότητα έως την απόλυτη ισχύ της γραφής και από την εμμονικά πιεστική λευκότητα της σελίδας ως τρόμος κενού έως την κατάρα της ποιητικής πράξης.

Όπως και η προηγούμενη συλλογή, έτσι και η τελευταία απαρτίζεται από δύο ενότητες: I. Ποιήματα της λευκής σελίδας με υποενότητες *Ενότητα Α' (Θέσεις)* *Ενότητα Β' (Αντιθέσεις)* και II. *Animal Triste*. Στην *Επίμονη αφήγηση* οι τίτλοι ενότητων *Causa artis*, *Επιείσοδα I-IX* αφήνουν ανοιχτό συνομιλητικό έδαφος με την παρούσα συλλογή. Επειδή «Δεν κράτησες κουρδισμένη τη λύρα που διδάχτηκες» [V. «(Τα Ηθικά)» *Επίμονη αφήγηση*] η Κωτούλα επιστρέφει με υπόστρωμα θέσεις και αντιθέσεις, όπως δηλώνουν και οι δύο υποενότητες, για τη λευκή σελίδα. Μια ταλάντευση συνέχει το πρώτο μέρος ανάμεσα στην ευγνωμοσύνη για τις λέξεις (XIII), στην πίστη «για την ουράνια πατρίδα της/το παιχνίδι των μουσικών δυνάμεων/απ' όπου αντλεί την εξουσία της/για το λευκό της», «τι θ' απομείνει/απ' όσα τώρα/δεν είναι/σελίδα» και την αγωνιώδη αμφιβολία για το κατορθωτό της γραφής και τη σημασία του, αφού «Η εξουσία της/περιρίζεται ουσιαστικά/σε ελάχιστα πράγματα».

«Υπάρχει στο τραπέζι μια λευκή σελίδα»: ο στίχος κλείνει το πρώτο ποίημα, επαναλαμβάνεται σε άλλα, ώστε αποβαίνει αναπόφευκτη αναγνωστική παράμετρος. Ξεδιπλώνονται στη συνέχεια αγωνίες και στοχασμοί, αίτια και συνέπειες, όλα με σημείο σύγκλισης τη λευκή σελίδα: «Τίποτε δε φαίνεται να παραπέμπει πια σε νόημα. [...] Κι εγώ να κουβαλώ μαζί μου/μια πατρίδα πικρή/τις συνάψεις των πολιτισμών της/τα γυάλινα ταξίδια της/τη σκοτεινιά/της κάθε τελευταίας ώρας της/που ποτέ δεν είναι η τελευταία./Θέλω να επιστρέψουν όλα/-σ' αυτή τη σελίδα-/ και να είναι όλα ω ρ α ί α» (IV). Η φωνή εκφοράς δηλώνει κάθετα τον επιθυμητό ρόλο της λευκής σελίδας, του δυναμικού ποιητικού κειμένου: της ποίησης ως δυνατότητας ισχυρού λόγου, ως ατομικού ταυτοτικού στοιχείου («Τι θα ήμουν άραγε/χωρίς αυτή τη σελίδα;» και VII), ως εγγραφές του παρελθόντος στο ατομικό και συλλογικό φαντασιακό (ποίημα V).

Τα δύο διακυβεύματα, διαχείριση του λυρισμού και αξιοποίηση του ώριμου ύφους σε ολισθηρό θέμα, όπως η λευκή σελίδα, επάξια κερδίζονται

Το δεύτερο μέρος, *Animal Triste*, εκκινεί από ένα εγώ που, παρά την παρουσία του, περιστέλλεται ώστε να είναι εφικτή η καθολικοποίηση. 25 ποιήματα με άξονα τον εγκλεισμό ως συνθήκη οδύνηρης απομάκρυνσης των ανθρώπων, αφορμή επαναθεώρησης, αγωνία για το μετά, κατάσταση που υπογειώνει επαναφέρει τη λευκή σελίδα ως δημιουργική διεξοδό.

Τα δύο διακυβεύματα, διαχείριση του λυρισμού και αξιοποίηση του ώριμου ύφους σε ολισθηρό θέμα, όπως η λευκή σελίδα, επάξια κερδίζονται. Η συλλογή επαναδιατυπώνει τις σταθερές προβληματικές της Κωτούλα, με τρόπους ολοένα και πιο επεξεργασμένους, φαινομενικά απλούς αλλά στην ουσία σύνθετης δυσκολίας: απουσιάζει η πλεονάζουσα πεζολογία και κυριαρχεί η ισορροπημένη ρυθμικότητα, ενώ παύσεις, παρενθέσεις, διάκενα νοσηματοδοτούν δυναμικά. Οι στίχοι πλάγιας γραφής ως εικόνες, συχνά φυσικών στοιχείων, αποτελούν λυρικούς θύλακες, λειτουργώντας (και) ως υποθετικές δοκίμες στη λευκή σελίδα.

Τελευταία παρατήρηση: ήδη από την πρώτη συλλογή το γένος που χρησιμοποιείται είναι το αρσενικό. Ακόμη και αν ερμηνευτεί αυτό ως η άφυλη/πανανθρώπινη φωνή εκφοράς που δεν γνωρίζει γραμματικό γένος, ξενίζει η αποστασιοποίηση από το φύλο όταν η κάθε εμπειρία δεν μπορεί παρά να είναι έμφυλη.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΩΤΟΥΛΑ

Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος
Ποιήματα της λευκής σελίδας
σελ. 96

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2021

Η Δήμητρα Κωτούλα